

УДК 378.091.013: 785.1

Наталія Овчаренко
ORCID iD 0000-0003-4874-1716

доктор педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування, Криворізький державний педагогічний університет, пр-т Гагаріна 54, 50086 м. Кривий Ріг, Україна
shvager77@gmail.com

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗАКОНОМІРНОСТІ І ПРИНЦИПИ

У статті обґрунтовано актуальність дослідження закономірностей і принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Відображено детермінований взаємозв'язок між філософськими, педагогічними, мистецькими законами та закономірностями, принципами професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, які класифіковано на загальнодидактичні та специфічно професійні.

Ключові слова: вокально-педагогічна діяльність; закон; закономірність; принцип; професійна підготовка; учитель музичного мистецтва.

Вступ. Ефективність сучасної професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності в значній мірі залежить від виявлення закономірностей та принципів такого процесу, які базуються на філософських, педагогічних, мистецьких законах. Саме тому є актуальним дослідження взаємозв'язків закономірностей і принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності з означеними законами як методологічної основи такого процесу.

Важливе значення для дослідження закономірностей і принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності мають наукові праці з філософії освіти (І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк), теоретичних і методологічних засад професійної підготовки майбутніх учителів у вищій школі (С. У. Гончаренко, С. О. Сисоєва); філософії мистецтва (Б. В. Асаф'єв, М. С. Каган, О. Ф. Лосєв), теоретичних основ музичного мистецтва (М. Ш. Бонфельд), концептуальних аспектів музичної педагогіки (Е. Б. Абдуліна, Л. О. Безбородова, О. В. Михайліченко, Г. М. Падалка, О. П. Рудницька), професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокальної діяльності (М. Б. Сидорова, Лі Чуньпен, Чен Дін). Аналіз наукових досліджень показав необхідність виявлення закономірностей і обґрунтування принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, які мають закономірні взаємозв'язки з філософськими, педагогічними та мистецькими законами.

Мета статті – обґрунтувати закономірності й принципи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності та виявити їхній взаємозв'язок з філософськими, педагогічними та мистецькими законами.

Закономірності й принципи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності. Знання законів філософії, педагогіки, мистецтва дозволяє зробити процес формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності більш продуктивним і керуваним (див. Рис. 1).

У визначенні категоріального поняття «закон» за основу береться філософське виявлення його сутності: «закон» – філософська категорія, що відображає необхідне, істотне, стійке, повторюване, загальне для певної галузі відношення між явищами об'єктивної дійсності» (Шинкарук В. І., 1986. с. 220); «закон» – внутрішній суттєвий і стійкий зв'язок явищ, що обумовлює їх підпорядковані зміни (Фролов І. Т., 1986. с. 187). Закони відображають об'єктивну дійсність, тому їх існування є об'єктивним явищем. Філософська думка стверджує, що закономірність більш широке поняття ніж закон, вона є сукупністю взаємозумовлених за змістом законів. Наприклад, закономірність трійної детермінації, яка показує взаємозв'язок законів про співвідношення буття і свідомості, єдність елементів буття, єдність протилежностей.

Для удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва

Рис.1. Детермінованість законів, закономірностей і принципів у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності

ва важливим є врахування законів *всезагального зв'язку*: закон детермінації – усі предмети, процеси знаходяться у різних детермінованих зв'язках, відношеннях; закон висхідного і низхідного розвитку, що передбачає шлях удосконалення або шлях збідніння, зменшення; закон причинності – поява нової якості завжди має причину, одне явище обов'язково породжує інше; закони діалектики – закон єдності та боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін у якісні, закон заперечення.

Педагогічна система це одна з підсистем суспільства, її компонентам також притаманні закономірні зв'язки і відношення. Тому є підстави говорити про таку категорію, як педагогічний закон. Російський науковець В. І. Андреев визначив, що «педагогічний закон – це педагогічна категорія для виявлення об'єктивних, сутнісних, необхідних, загальних, стійких повторюваних явищ при визначених педагогічних умовах, взаємозв'язок між компонентами педагогічної системи, що відображає механізми самореалізації, функціонування і саморозвитку цілісної педагогічної системи (Андреев В. І., 2012. с.171).

Окреслюючи значення *педагогічних законів* у професійній підготовці фахівця, С. У. Гончаренко зазначає, що вже Сократ користувався педагогічним законом про те, що: народження думки учня залежить від організованого вчителем діалогу (Гончаренко С. У., 2012. с. 10). У професійній мистецькій підготовці фахівців важливим є врахування законів навчання, які дослідив учений, аналізуючи наукові праці Р. Ладо. Це психолого-педагогічні закони взаємопов'язаності, а саме: якщо два психологічних акти перебувають у взаємозв'язку, повторення одного з них веде до по-

яви або закріплення другого; тренування: чим інтенсивніше тренування, тим краще засвоюється відповідна реакція; інтенсивності: чим інтенсивніше тренування відповіді, тим краще вона засвоюється; асиміляції: кожен новий стимул має властивості викликати відгук; результативності: реакція (відгук), що супроводжується сприятливим результатом, закріплюється (Гончаренко С. У., 2012. с. 13)

Сучасна освіта базується на педагогічних законах, які визначено у вітчизняних наукових дослідженнях. На таких законах базуються і закономірності та принципи професійної підготовки майбутніх учителів у сфері музичного мистецтва, зокрема: соціальної обумовленості мети, змісту і методів навчання, виховання; виховного та розвивального навчання; зумовленості навчання і виховання характером діяльності; єдності і цілісності педагогічного процесу, який розкриває необхідність гармонічної єдності раціонального, емоційного, змістовного, операційного, мотиваційного компонентів педагогічного процесу; єдності і взаємозумовленості індивідуальної і колективної організації навчально-виховної діяльності; єдності і взаємозв'язку теорії і практики навчання (Михайліченко О. В., 2010).

При визначенні закономірностей і принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності необхідно враховувати специфічні *мистецькі закони*, а саме ті, які безпосередньо впливають на предмет нашого дослідження: закон філософії музики (виявлений О. Ф. Лосевим), на якому базується семіотично-герменевтична діяльність учителя музичного мистецтва: музика є видом мистецтва, що має взаємозв'язок її ейдосу – інтуїтивно

даної і смислової сутності явища, смислового поняття предмету; та логосу – способу розгляду дійсності, методу поєднання її смислових елементів (Лосев А. Ф., 1990); закон музичного мистецтва (виявлений Б. В. Асаф'євим), засадничий для творчовиконавського виду діяльності педагога: музична форма існує завжди тільки у виді процесу; сутність музики становить інтонація, тобто, усвідомлене звучання, якому передують дух, як деяке вихідне у моменти «освячення», що втілюється у матерію, енергію (Асаф'єв Б. В., 1974); закон «естетичної реакції» (виявлений Л. С. Виготським), основоположний для емоційно-процесуального та аксіологічного видів діяльності фахівця: розвиток одного афекту проходить у протилежних напрямках до його самознищення у заключній точці, що пов'язано з поняттям «катарсис» – очищення: твір мистецтва може викликати катартичний вибух, що викликає переборення сильного почуття і можливість його пережити (Виготський Л. С., 1998); закон «естетичного резонансу» (виявлений М. Ш. Бонфельдом), базовий для аксіологічно-культурологічної діяльності вчителя: твір мистецтва «відбудеться», якщо його ціле й елементи, з яких він складається, взаємовпливають один на одного, взаємозбуджуються, викликаючи неодноразове посилення «естетичного звучання» кожного з них окремо і усіх разом. Закон «естетичного резонансу» викликає і збуджує художню думку, творчу уяву. Багаторазово посилюючи «звучання» кожного окремого елемента музичного твору, естетичний резонанс розширює свою дію і на «тему» твору (закладений автором смисл): елементи цілого, сама «тема» повинні вирости із цілого. Високохудожньому твору притаманний невичерпний спектр розкриття художнього смислу через розкриття ролі кожного елемента, що впливає на створення нової якості цілого (Бонфельд М. Ш., 2006); закон залежності завершення первинної образності, поетичності замислу (М. С. Каган), який необхідно враховувати у семіотично-герменевтичній діяльності фахівця, що передбачає наступне: художньо-творчий процес подібний ембріону живої істоти, який повинен містити у собі в звернутому вигляді всю структуру організму, що росте з нього, художній «ембріон» може вирости у повноцінний організм, якщо якісна своєрідність останнього є у ньому потенційно (Каган М. С., 1997).

Кожному педагогічному чи мистецькому закону притаманні певні закономірності. Досліджуючи взаємозв'язок між законом і закономірністю, С. О. Сисоєва акцентує увагу на відмінності між законом і закономірностями, яка полягає в тому, що закон виступає як конкретне – всезагальне, а закономірність є частковою формою його виявлення, яка висвітлює певний закономірний зв'язок. (Сисоєва С. О., 2012. с. 84, 85).

Загальнодидактичні закономірності доцільно вважаються базовими для педагогічного процесу, їм притаманні сталі взаємозв'язки між об'єктами

та суб'єктами навчально-виховного процесу. Однак існують казуальні (випадкові) взаємозв'язки між явищами, об'єктами, які залежать від специфіки діяльності суб'єктів. На основі загальних дидактичних закономірностей педагогічного процесу Л. О. Безбородова обґрунтовує закономірності музичної освіти: соціологічні – залежність ефективності виховання і навчання від поєднання вимог та поваги до особистості кожного учня, а також дотримання юридичних положень щодо прав учня; комунікативні – залежність естетичного розвитку дітей від характеру взаємодії вчителя і учнів; фізіологічні – залежність результатів від анатомо-морфологічного розвитку організму учня; організаційні – залежність результатів від працездатності учнів, стану здоров'я, розкладу, часу доби, погодних умов; психологічні – залежність результатів від інтересів учнів до музичних занять, вікових особливостей учнів, стану уваги, рівня розвитку пам'яті (Безбородова Л. О., 2002. с. 101).

Вивчаючи проблему музичної педагогіки як сфери педагогічної науки і теорії музичного навчально-виховного процесу, О. В. Михайліченко окреслює наступні закономірності музичного навчально-виховного процесу: єдність і взаємодія музичного виховання і загального розвитку особистості; зв'язок між рівнем музичного розвитку і характером її практичної музично-творчої діяльності; єдність загальної мети виховання особистості і конкретних музично-виховних задач; єдність процесів музичного виховання і музичного самовиховання; залежність музичного виховання від загального розвитку музичної культури та матеріальних можливостей суспільства; зв'язок між можливостями особистості і характером виховних впливів (Михайліченко О. В., 2010. с. 80–82).

На основі аналізу наукової літератури щодо закономірностей освітнього процесу майбутніх учителів музичного мистецтва нами класифіковано закономірності професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності наступним чином: *загальнодидактичні та специфічно професійні*.

До *загальнодидактичних* закономірностей відносимо: зумовленість змісту, форм, методів, засобів навчання і виховання соціально-економічними вимогами і можливостями сучасного суспільства та здобутками національної і світової науки і культури; єдність мети, навчально-виховного процесу та результату; єдність процесів навчання, виховання, розвитку у професійній підготовці фахівців; взаємозв'язок обсягу та якості змісту вокально-педагогічного навчання і виховання.

До *специфічно професійних* закономірностей дослідження професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності відносимо:

– *взаємозалежність вокальних психологічних та фізіологічних процесів*: закономірність відобра-

жає взаємозалежність вокально-психологічних і вокально-фізіологічних особливостей особистості, яка базується на науковому факті, що спів є психофізіологічним актом (нейрохронаксічна, міоеластична, мукоондулярна теорія звукоутворення);

– *зв'язок між ціннісним ставленням учителя до вокально-педагогічної діяльності і характером художньо-естетичного впливу вокального мистецтва й вокальної педагогіки*: закономірність відображає зв'язок між художньо-естетичним впливом вокального мистецтва і вокальної педагогіки та процесом формування у особистості майбутнього вчителя вокально-педагогічних цінностей. Специфіка вокальної музики полягає у поєднанні цінностей двох мистецтв – музичного і поетичного, які мають емоційно-образне поле психологічного і мистецького смислів, викликаючи великий спектр почуттів, роздумів у виконавця чи слухача. Знаходячись у процесі мистецького спілкування з художніми образами вокальної музики, студенти відчувають на собі її глибинну перетворювальну дію, спроможну змінити світобачення, надихати, насолоджувати, духовно очищати та інше.

Отже виявлені закономірності професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності уможливають окреслення принципів, спрямованих на удосконалення освітнього процесу студентів в умовах вищого навчального закладу.

Аналіз наукових праць та проведене нами дослідження дали змогу визначити принципи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності, які класифікуємо на загальнодидактичні та специфічно професійні. Визначаючи загальнодидактичні принципи означеної підготовки, ми приєдналися до обґрунтування таких принципів С. У. Гончаренко (Гончаренко С. У., 2012. с. 122–126): гуманізації, науковості, мобільності, системності, традиційності й інноваційності, поступовості і послідовності, інтегративності, багаторівневості і безперервності.

До *специфічно професійних* принципів нами вінесено: урізноманітненості видів і форм вокально-педагогічної діяльності, культурологізації та аксіологізації; психофізіологічної зумовленості; семіотичної спрямованості та інтерпретації тексту музичного твору; творчого виконавства; врахування педагогічного досвіду.

Принцип урізноманітненості видів і форм вокально-педагогічної діяльності ґрунтується на вимогах сучасного суспільства, спрямованих на формування конкурентоспроможного фахівця, здатного до виконання широкого спектру вокально-педагогічних функцій за місцем роботи. Здійснення таких функцій потребує від учителя опанування різними компонентами (видами) структури вокально-педагогічної діяльності: мотиваційно-смысловим, емоційно-

процесуальним, семіотично-герменевтичним, аксіологічно-культурологічним, творчо-виконавським, психолого-педагогічним, організаційно-просвітницьким, самовдосконалювальним.

Принцип культурологізації та аксіологізації полягає у тому, що в основі змісту, форм, методів та засобів професійної підготовки до вокально-педагогічної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва повинні бути культурологічні та аксіологічні засади. Такий принцип передбачає формування знань, вмінь, навичок і здатності прищеплювати учням цінності вокальної культури.

Принцип психофізіологічної зумовленості відображає залежність вокально-педагогічного навчання, виховання і розвитку від психофізіологічних можливостей студентів. Реалізація принципу передбачає врахування у змісті професійної підготовки наявного рівня вокальної підготовки студентів, які вступили до вищого навчального закладу та їх вікових і природних вокальних можливостей: типу голосу, сили, тембру, діапазону, витривалості, вокального слуху, розвитку співацького дихання, відчуття високої співацької позиції, положення гортані, особливостей артикуляційного апарату та ін., що впливає на вибір методів освітнього процесу, репертуару, об'єму вокального навантаження тощо.

Принцип семіотичної спрямованості та інтерпретації тексту музичного твору. Доцільність використання окресленого принципу полягає у формуванні у майбутніх учителів музичного мистецтва мистецтвознавчих теоретичних знань та практичних умінь системного аналізу музичної мови твору, інтерпретації тексту та поетапного осягнення його смислу.

Принцип творчого виконавства передбачає спрямування освітнього мистецько-педагогічного процесу на розвиток вокальних творчих здібностей майбутнього вчителя, здатного не тільки на досконале або, іноді, недосконале вокально-технічне виконання, а і – на художньо-образне та творче. Реалізація принципу є вимогою щодо виявлення та інтерпретації смислу вокального твору, вокально-сценічного перевтілення і визначення правдивої вокальної інтонації.

Принцип врахування педагогічного досвіду полягає в необхідності врахування у змісті професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності світового педагогічного (зокрема, вокально-методичного) досвіду та його практичного опанування студентами. Реалізація такого принципу передбачає активізацію цілеспрямованої педагогічної дії на оволодіння майбутніми вчителями музичного мистецтва вокальними методиками видатних вчителів співу; аналізом майстер-класів співаків світового рівню; опанування інноваційними технологіями вокального навчання, виховання, розвитку дітей.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дало можливість стверджувати про існування зако-

ну про походження й розвиток закономірностей й принципів; виявити взаємозв'язки закономірностей і принципів професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності із філософськими, мистецькими та педагогічними законами та класифікувати їх на загальнодидактичні і специфічні

Література

1. Абдуллин Э. Б. Теория музыкального образования : учебник для студентов высш. пед. учеб. заведений / Э. Б. Абдуллин, Е. Н. Николаева. – Москва : Издательский центр «Академия», 2004. – 336 с.
2. Андреев В. И. Педагогика : учебный курс для творческого саморазвития / И. В. Андреев. – Казань : Центр инновационных технологий, 2002. – 251 с.
3. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании / Б. В. Асафьев. – 2-е изд. – Ленинград : Музыка, 1974. – 144 с.
4. Безбородова Л. А. Методика преподавания музыки в общеобразовательных учреждениях : учеб. пособие для студ. / Л. Безбородова, Ю. Алиев. – Москва : Издательский центр «Академия», 2002. – 416 с.
5. Бонфельд М. Ш. Музыка: Язык. Речь. Мышление. Опыт системного исследования музыкального искусства : монография / М. Ш. Бонфельд. – Санкт-Петербург : Композитор, 2006. – 648 с.
6. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. – Минск : Современное слово, 1998. – 490 с.
7. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення / С. У. Гончаренко. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 192 с.
8. Зязюн І. А. Філософія ціннісних відношень / І. А. Зязюн // Вища освіта України : теорет. та наук.-метод. часопис. – 2013. – № 3(50). – Додаток 1. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології. – Т. 1. – С. 22–26.
9. Краткий философский словарь / Отв. ред. А. Алексеев. – М.: Проспект, 2008. – 496 с.
10. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – Київ : Грамота, 2005. – 448 с.
11. Лосев А. Ф. Музыка как предмет логики / А. Ф. Лосев // Из ранних призываний. – Москва : Правда, 1990. – С. 195–392.
12. Михайличенко О. В. Музыкальная педагогика как отрасль педагогической науки и теория музыкального учебно-воспитательного процесса / О. В. Михайличенко, О. П. Рудницька // Мистецька освіта в Україні : теорія і практика ; заг. ред. О. М. Михайличенко. – Суми : СумДПУ ім. А. Макаренка, 2010. – 255 с.
13. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев'юк. – Київ : Знання України, 2003. – 450 с.
14. Сисоєва С. О. Принципи відбору та класифікації понять у наукових дослідженнях неперервної професійної освіти / С. О. Сисоєва // Освітологія: витоки наукового напрямку : монографія ; за ред. В. О. Огнев'юка ; авт. кол.: В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва, Л. Л. Хоружа, І. В. Соколова та ін. – Київ: ВП «Едельвейс», 2012. – С. 265–278.
15. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – Москва : Политическая литература, 1986. – 590 с.
16. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Київ : Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
17. Budnyk O. Teachers. Training for Social and Educational Activity in Conditions of Mountain Area Primary School. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Scientific Edition: Series of Social and Human Sciences. 2014, vol. 1, no. 2, 3, 22–28, DOI:10.15330/jpnu.1.2,3.23-32.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА К ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ: ЗАКОНОМЕРНОСТИ И ПРИНЦИПЫ

Овчаренко Наталия, доктор педагогических наук, доцент кафедры методики музыкального воспитания, пения и хорового дирижирования, Криворожский государственный педагогический университет, пр-т Гагарина 54, 50086 г. Кривой Рог, Украина, shvager77@gmail.com

В статье обоснована актуальность исследования закономерностей и принципов профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства к вокально-педагогической деятельности. Отражена детерминационная взаимосвязь между законами философии, педагогики, искусства и закономерностями и принципами профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства к вокально-педагогической деятельности, которые классифицируются на общедидактические и специфически профессиональные.

Ключевые слова: вокально-педагогическая деятельность; закон; закономерность; принцип; профессиональная подготовка; учитель музыкального искусства.

PROFESSIONAL TRAINING FUTURE TEACHERS OF MUSIC ART TO VOCAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES: REGULARITYS, PRINCIPLES

Ovcharenko Natalia, Doctor of Pedagogical Sciences, associate professor department of methodology of musical education. singing and choral conducting, Krivoy Rog State Pedagogical University, Gagarina 54-a st., 50086 Krivoy Rog, , Ukraine, shvager77@gmail.com

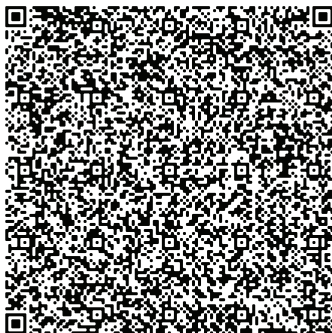
The article substantiates the relevance of the study of patterns and principles of training of future teachers of music to vocal and educational activities. It is analyzed scientific works on philosophy, philosophy of education and the arts, education, music pedagogy and music. The author displays deterministic relationship between the philosophical, pedagogical and artistic laws and the laws and principles of future teachers of music training to vocal and educational activities. It is determined that all philosophical, pedagogical or artistic law inherent in certain laws and principles; knowledge of laws to make the process of preparation of teachers of music more productive and manageable. The author classified laws and principles of training of future teachers of music to vocal and educational activities specifically to common didactic and professional. Specific professional patterns include: interdependence of vocal psychological and physiological processes; the relationship between the value attitude to vocal teacher and educational activities and the nature of art and the aesthetic impact of vocal art and vocal pedagogy. Specific professional principles include: various types and forms of vocal and educational activities, and cultural; psycho-physiological conditioning; semiotic focus and interpretation of the text of a musical work; creative performance; consideration of teaching experience.

Keywords: future teacher of music art; principle; professional training; regularity; rule; vocal and educational activities.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2016

Прийнято до друку 27.10.2016

УДК 378.147.477

Ніна Батечко

ORCID iD 0000-0002-3772-4489

доктор педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії освітології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенка, 13-б, 04212 м. Київ, Україна
n.batechko@kubg.edu.ua

Інна Титаренко

ORCID iD 0000-0002-5848-631X

кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії освітології,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Тимошенка, 13-б, 04212 м. Київ, Україна
i.tytarenko@kubg.edu.ua

РОЗВИТОК МАГІСТРАТУРИ В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОСТІ

У статті розглянуто загальні проблеми магістерської підготовки в Україні. Підготовку магістрів розглянуто як педагогічну систему. Адаптовано міждисциплінарний підхід до магістерської підготовки як до педагогічної системи, зокрема основні засади синергетики. Вивчається феномен самоорганізації у процесі магістерської підготовки як можливий напрям її оптимізації.

Ключові слова: магістр; магістартура; педагогічна система; міждисциплінарний підхід; синергетика.

Вступ. У сучасних умовах цивілізаційного розвитку одним із основних атрибутів вищої освіти є відкритість, а її подальший розвиток все більше

спрямовується на подолання замкненості та надання освітньому процесу творчого характеру. Останнє спонукає до перегляду іншої – якісно нової ролі